MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA

Seduta tat-3 ta' Lulju, 2003

Citazzjoni Numru. 1234/1993/1

Bertu Camilleri

vs

Joseph Sciberras u skond il-verbal tal-15 ta' April 1994 giet ordnata l-kjamat-in-kawza ta' Carmelo Sciberras, u b'digriet tad-19 ta' Mejju 2000 l-atti tal-konvenut gew trasfuzi f'isem James Sciberras

Il-Qorti;

Rat ic-citazzjoni pprezentata mill-attur fit-13 ta' Ottubru, 1993, li in forza taghha, wara li ppremeta:

1. Illi gie kommess spoll vjolenti u klandestin mill-konvenut u dan b'dannu u kontra r-rieda tal-attur, liema spoll jikkonsisti fil-fatt li l-konvenut dahal u nehha mill-pussess lill-attur tal-ghalqa f'Burmarrad, fil-bidu tat-telgha tal-Wardija imsejha "ta' Pirper";

2. Illi minn meta giet kommess dan l-ispoll sal-presentata ta' din ic-citazzjoni m'ghaddewx xahrejn;

3. Illi ma kienx hemm reintegrazzjoni ghall-istat antecedenti mill-konvenut;

Ghalhekk, l-attur talab li din il-Qorti sabiex:

(1) Tiddikjara li l-fatt li l-konvenut dahal u nehha mill-pussess lill-attur tal-ghalqa f'Burmarrad, fil-bidu tat-telgha tal-Wardija msejha "ta' Pirper", kontra r-rieda tal-attur jikkostitwixxi spoll vjolenti u klandestin;

(2) Tikkundanna lill-konvenut li fi zmien qasir u perentorju jirreintegra lill-attur fl-istat antecedenti ghall-istess spoll;

(3) Fin-nuqqas li dan isir, tawtorizza li l-istess reintegrazzjoni ssir mill-attur u dan bi spejjez tal-istess konvenut;

Bl-ispejjez kontra l-konvenut bl-ingunzjoni minn issa ghas-subizzjoni, u b'riserva ghal kull azzjoni ghad-danni spettanti lill-attur.

Rat in-Nota tal-Eccezzjonijiet tal-konvenut li in forza taghha ecepixxa:

1. Illi l-azzjoni kif promossa hija rrita ghaliex l-ghalqa imsemmija fic-citazzjoni m'hix tal-eccipjent biss;

2. Minghajr pregudizzju, li l-azzjoni attrici hija nfondata fid-dritt u fil-fatt;

3. Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat id-digriet ta' din il-Qorti tal-15 ta' April, 1994, li in forza taghha giet ordnata l-kjamata fil-kawza ta' Carmelo Sciberras;

Rat in-Nota tal-Eccezzjonijiet tal-kjamat fil-kawza li in forza taghha eccepixxa:

1. Illi l-azzjoni attrici hija nfondata fid-dritt u fil-fatt;

2. Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat id-digriet ta' din il-Qorti tat-12 ta' Ottubru, 1994, li in forza taghha gie mahtur bhala Perit Tekniku l-AIC Renato Laferla sabiex ifittex u jirrelata dwar il-fondatezza tad-domandi attrici, wara li jiehu konjizzjoni ta' l-eccezzjonijiet, u jaghmel l-osservazzjonijiet kollha li ghandhom x'jaqsmu mal-kaz;

Rat id-digriet ta' din il-Qorti tat-30 ta' Gunju, 1999, li in forza taghha cahdet it-talba ghas-smiegh tax-xhud John Micallef (peress li ma kienx dikjarat mill-attur u ma ngabitx raguni valida ghal tali nuqqas, u stante opposizzjoni), u peress li dak ix-xhud kien gia nstema' mill-perit tekniku, ordnat l-isfilz tax-xhieda tieghu;

Rat il-verbali tas-seduti mizmuma mill-Perit Tekniku;

Rat ir-rapport tal-imsemmi Perit Tekniku minnu pprezentata fit-2 ta' Lulju, 2002, u kkonfermat fil-21 ta' Jannar, 2003;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Rat in-Nota tal-Osservazzjonijiet tal-konvenuti;

Rat li l-kawza thalliet ghal lum ghas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi f'din il-kawza, l-attur qed jallega li gie kommess spoll, vjolenti u klandestin, mill-konvenut b'dannu u kontra r-rieda tieghu, li jikkonsisti li l-istess konvenut, fil-5 ta' Ottubru, 1993, dahal go ghalqa fil-pussess tal-attur (li hi msejha "ta' Pirper"), li qieghda fil-bidu tat-telgha tal-Wardija, fil-limiti ta' Burmarrad. B'rizultat ta' dan l-allegat spoll, il-konvenut dahallu fl-ghalqa bil-gaffa u qaccattlu kull ma kien hemm, u cioe', 30 sigra tal-bajtar, 20 dielja, li kien hemm bejn il-bajtar, 8 sigriet tal-hawh (dawn kollha kienu jaghmlu l-frott u kienu sigar kbar), 3 lewziet mill-helu, kbar u jaghmlu l-lewz, 3 naspliet u sigra tal-laring, u oltre, ghalaqlu l-access ghall-ghalqa b'*tank* kbir. Dan kollu sar waqt li l-attur kien nieqes mill-ghalqa peress li kien rikoverat l-isptar.

Kif intqal u kif kemm-il darba gie stabbilit mill-gurisprudenza lokali, min igib 'l quddiem azzjoni ta' spoll *de recenti*, fiz-zmien hekk imsejjah "privileggjat", u jirnexxi fiha, hemm bzonn li jipprova tliet rekwiziti, li huma (a) *possedisse,* (b) *spoliatum fuisse,* u (c) *infra binestre deduxisse*; liema spoll irid ikun vjolenti u klandestin.

F'materja ta' spoll, ma tistax tigi permessa ebda eccezzjoni qabel ma' jigi reintegrat l-ispoll, ghax *spoliatus ante omnia restituendus*, billi din l-azzjoni hija ta' ordni pubbliku, u hi intiza illi tipprojbixxi illi wiehed jaghmel gustizzja b'idejh u minghajr l-intervent tat-tribunali. L-azzjoni ta' spoll hija privileggjata, u kontra taghha m'huwiex ammissibbli eccezzjonijiet ohra hlief dilatarji, u l-ezami tal-Qorti ghandu jkun limitat ghall-fatt ta' l-ispoll u tal-pussess, u mhux ghall-investigazzjoni tan-natur tal-pussess tal-ispoljat; dana ghaliex il-ligi ma tirrikjedix hlief pussess materjali u ta' fatt. Ghal din l-azzjoni l-ligi ma tirrikjedix prova tal-leggittimita' tal-pussess tat-turbat, u takkorda r-reintegrazzonji anke kontra l-possessur in mala fede u kontra l-istess proprjetarju tal-haga li taghha hemm il-pretensjoni li gie kommess spoll. Hemm ir-rekwizit ta' spoll anke meta l-ispoljat ghandu s-semplici detenzjoni, u l-uniku kaz fejn il-gudizzju ta' l-ispoll jista' jigi sospiz, huwa meta l-pussess ikun ekwivoku u mhux manifest. Intqal

ukoll li l-possessur jista' jirnexxi f'din l-azzjoni, "*comunque breve ed illegittimo posso essere stato tale possesso"* (ara Vol. XXXVII.I.280; XXXVI.II.558; XXIII.II.82).

Din il-Qorti, fil-kawza "Micallef vs Sammut" deciza fit-2 ta' Lulju, 1982, osservat li l-azzjoni ta' spoll tirnexxi anke jekk il-pussess huwa prekarju; pussess materjali ta' kwalunkwe xorta huwa bizzejjed. "*In tema legali jinghad li l'actio spolii hija radikata pjuttost fuq l-esigenzi ta' utilita' socjali milli fuq il-principju assolut tal-gustizzja, u hija eminentement intiza sabiex tkun estiza l-protezzjoni lil kwalunkwe pussess, u jigi impedut lic-cittadin privat jiehu l-gustizzja b'idejh, b'mod li l-fini taghha huwa dak li jigi restawrat l-istat tal-pussess li jkun giet skonvolt jew turbat."*

Fil-kaz in ezami, jirrizulta ben car li l-attur kellu l-pussess tal-ghalqa in kwistjoni. Dan jirrizulta mhux biss mid-deposizzjoni tal-istess attur, izda hu ammess mill-kjamat fil-kawza, meta xehed, li l-parti mill-ghalqa in kwistjoni, kien jahdimha missier l-attur, u wara kien ghaddiha lilu, cioe', lill-istess attur. Hekk ukoll il-konvenut James Sciberras (li dahal fil-kawza flok missieru Joseph Sciberras li miet fil-mori tal-kawza) qal li qabel ma dahal u beda jahdem l-ghalqa in kwistjoni, dik l-istess ghalqa kien jahdimha l-attur. Dan fil-fatt xehed li l-ghalqa kienu haduha minn idejn l-attur ghax dan ma kienx ihallas qbiela u ma kienx jahdimha. Jirrizulta, pero', li wara li l-konvenuti kienu xtraw l-ghalqa (il-Perit Tekniku esprima dubju dwar kemm il-konvenuti kienu xtraw l-ghalqa in kwistjoni, pero', ghal fini ta' din il-kawza, dan il-punt mhux daqshekk importanti), huma accettaw tlett snin qbiela minghand l-attur, u la darba huma, allura, accettaw u rrikonoxxew it-titolu tal-attur fuq l-ghalqa, ma kellhomx jaqbdu u jehduhielu, izda, se mai, jipprocedu skond il-ligi ghall-izgumbrament tieghu minhabba l-allegati nuqqasijiet. Din l-azzjoni ta' spoll hija precizament intiza biex tevita agir unilaterali bhal dan, u cioe', li l-konvenuti jiehdu l-ligi b'idejhom u jipprovdu huma ghal dik li l-ligi trid li jsehh wara li jittiehdu l-proceduri opportuni quddiem it-tribunal kompetenti.

Oltre dan, ma jirrizultax li l-attur qatt abbanduna l-ghalqa, u jekk din ghamlet zmien mizrugha bis-silla, dan ma jfissirx li l-ghalqa giet abbandunata, ghax dan il-prodott jintuza, kif fil-fatt gara f'dan il-kaz, bhala ikel ghall-baqar u annimali ohra.

Li l-attur gie spoljat mill-pussess li kellu tal-ghalqa, u dan mill-konvenut Joseph Sciberras, jirrizulta car ukoll mill-provi mismugha. L-attur ikkonferma dettaljatament kif dak il-konvenut dahallu fl-ghalqa bil-gaffa u haratlu l-art kollha u anke qaccattlu diversi sigar li kellu mhawwel. Il-fatt ta' l-ispoll johrog ukoll mix-xhieda tal-konvenuti, specjalment min James Sciberras, meta xehed li l-ghalqa kien jahdimha l-attur, izda missieru kien "hadhielu" u kien mieghu meta ghamel dan.

Dwar ir-rekwiziti ta' vjolenza jew klandestinita`, jigi rilevat, fl-ewwel lok, li mhux rikjesti dawn iz-zewg rekwiziti f'daqqa, izda jekk tirrizulta wahda jew ohra, ikun sufficjenti ("Desira vs Lungaro", deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fl-20 ta' Jannar, 1961), u, fit-tieni lok, li mhux mehtieg il *vix atrox*, cioe', xi vjolenza fizika jew morali fuq il-persuna tal-possessur jew tad-detentur, imma bizzejjed il-vjolenza fuq il-haga, liema vjolenza tavvera ruhha jekk l-opra spaljatrici tkun saret kontra l-kunsens tal-istess possessur jew detentur ("Vella vs Caruana", deciza minn din il-Qorti fit-8 ta' Ottubru, 1982).

F'dan il-kaz, jirrizulta li l-ispoll sehh minghajr il-kunsens tal-attur, u , anzi , *ad insaputa* tieghu. Hu kien rikoverat l-isptar, u meta hareg sab li l-ghalqa minnu detenuta kienet, kontra r-rieda tieghu, okkupata mill-konvenuti.

Illi rigward it-terminu ta' xahrejn, dan hu element li, kif gie deciz kemm-il darba, ghandu jigi pruvat mill-attur – ara "Borg vs Cassar", deciza minn din il-Qorti fil-21 ta' Ottubru, 2002. Ghalkemm l-attur kien ftit konfussjonali dwar iz-zmien meta sehh l-ispoll (specjalment meta ma jindikax preciz kemm dam l-isptar, ghax darba jghid li dam xi xahrejn u darba ohra xi xahar), mill-kumpless tal-provi,

din il-Qorti hi sodisfatta li anke dan l-element gie pruvat. Fid-dikjarazzjoni guramentata tieghu, l-attur xehed li l-ispoll sehh fil-5 ta' Ottubru, 1993, u din l-istqarrija ma gietx kontradetta. Il-konvenut James Sciberras, meta xehed f'April tal-2002, qal li missieru dahal fl-ghalqa xi tmien snin ilu, li tpoggi l-att ta' spoll, sewwa sew, ghall-habta tal-ftuh ta' din il-kawza.

Din il-Qorti, bhal Perit Tekniku, hi, allura, tal-fehma li l-attur irnexxielu jipprova l-elementi tal-azzjoni minnu intentata. L-ordni ta' reintegrazzjoni ghandha tinghata lill-konvenut James Sciberras, bhala eredi ta' Joseph Sciberras, li rrizulta li kkometta l-ispoll, filwaqt li l-kjamat fil-kawza, Carmelo Sciberras, peress li x-xoghol rimedjali irid isir f'ghalqa li, milli jidher, hu qieghed ukoll jokkupa, irid jissottometti ruhu u jippermetti li dan ix-xoghol isir (ara "Darmanin vs Tabone", deciza minn din il-Qorti fil-15 ta' Novembru, 1984).

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, tiddisponi minn din il-kawza billi tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut u tal-kjamata fil-kawza, tilqa' t-talbiet tal-attur, u ghal fini tat-tieni talba, tipprefiggi terminu ta' xahar mil-lum li fih il-konvenut James Sciberras ghandu jirreintegra lill-attur fil-pussess tal-ghalqa in kwistjoni u tas-sigar u d-dwieli li kien hemm fiha, kif indikat aktar qabel fil-korp ta' din is-sentenza, u, f'kaz li l-konvenut James Sciberras, ma jottemperax ruhu ma' dan fit-terminu preksritt, qed tawtorizza minn issa li l-istess xoghol ta' reintegrazzjoni isir mill-attur a spejjez tal-istess konvenut; f'kull kaz, ix-xoghol ta' reintegrazzjoni, inkluz ir-repristinar tas-sigar u d-dwieli, irid isir taht il-kontroll u supervizzjoni tal-AIC Renato Laferla, li qed jigi nominat ghal dan l-iskop. Il-kjamat fil-kawza, Carmelo Sciberras qed jigi kkundannat sabiex hu wkoll jivvaka l-ghalqa in kwistjoni, u jippermetti li jsir ix-xoghol ta' reintegrazzjoni kif precizat f'din is-sentenza.

L-ispejjez kollha tal-kawza, inkluz dawk tal-Perit Tekniku, u tal-istess Perit mahtur biex jissorvelja l-esekuzzjoni ta' din is-sentenza, ghandhom jithallsu mill-konvenut James Sciberras.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------